

GÖRSEL KALİTE ANALİZİ ve PEYZAJ TASARIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: İstanbul Arnavutköy-Hadım Baba Parkı örneği

Fadime ALTINKAYA¹

Araştırma Makalesi

Yazar Bilgileri

¹ İstanbul Kent Üniversitesi,
Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Kentsel Tasarım ve Peyzaj
Mimarlığı Bölümü, İstanbul,
Türkiye
fadime.altinkaya@kent.edu.tr
 0000-0002-7292-9682

Sorumlu Yazar

Geliş: 30.05.2025

Kabul: 26.08.2025

DOI: 10.71298/maddergi.1708823

Özet

Araştırmada İstanbul ili Arnavutköy ilçesi Hadım Baba Parkı'nda görsel kalite analizi ve peyzaj tasarım ilişkisi incelenmiştir. Öncelikle literatür araştırması yapılmış, alana farklı tarihlerde ziyaretler gerçekleştirilerek fotoğraflar elde edilmiş, bu fotoğraflar arasında parkın farklı yönlerini gösterecek şekilde 25 farklı görsel seçilmiştir. Akabinde; görsel kalite değerlendirme kriterleri çeşitlilik, uyum ve denge, odak noktası ve vurgu, görsel süreklilik, bakım ve temizlik, güvenlik ve erişilebilirlik olarak belirlenmiştir. Fotoğraflar belirlenen her bir görsel kalite değerlendirme kriteri kapsamında barındırdıkları; bitkisel peyzaj öğeleri, yapısal peyzaj öğeleri ve ekolojik ve sürdürülebilir unsurlar çerçevesinde mevcut durum analizi ile değerlendirilmiştir. Bulgular peyzaj tasarımı ve planlaması açısından yorumlanmıştır. Alanda ekolojik ve sürdürülebilir öğeler kapsamında yalnızca güneş panellerinin kullanıldığı, bunun dışında farklı sürdürülebilir uygulamalara yer verilmediği görülmüştür. Güvenlik açısından kameralarla gün boyu kontrol sağlandığı görülmüştür. Bitkisel peyzaj öğeleri kapsamında bölge halkına mevsim geçişlerini hissettirecek şekilde farklı dönemlerde çiçeklenen bitki türlerinin kullanılmadığı sadece belirli bölgelerde *Rosa* sp. ve *Campsis* sp. türlerinin bulunduğu onların da her dönemde çiçekli olmadıkları gözlemlenmiştir. Görsel kalite analizi sonucu eksikliklerin sebepleri arasında ekolojik özelliklerin tasarım aşamasında göz ardı edilmesi ve kullanıcı taleplerinin estetik odaklı olması yer alırken; çözüm olarak sürdürülebilir tasarım yaklaşımlarının benimsenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mahalle parkları, görsel kalite analizi, bitkisel ve yapısal öğeler, ekolojik ve sürdürülebilir öğeler

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN VISUAL QUALITY ANALYSIS AND LANDSCAPE DESIGN: Istanbul Arnavutkoy-Hadimbaba Park example

Abstract

The study examines visual quality analysis and its relationship with landscape design in Hadım Baba Park, located in the Arnavutköy district of Istanbul. First, a literature review was conducted, and several site visits were made on different dates to obtain photographs. From these, 25 images representing different aspects of the park were selected. Subsequently, the visual quality assessment criteria were identified as diversity, harmony and balance, focal point and emphasis, visual continuity, maintenance and cleanliness, and safety and accessibility. The photographs were evaluated through a current situation analysis based on the plant landscape elements, structural landscape elements, and ecological and sustainable components they contained within each visual quality assessment criterion. The findings were interpreted in terms of landscape design and planning. It was observed that, within the scope of ecological and sustainable elements, only solar panels were used in the area, and no other sustainable practices were implemented. Regarding safety, it was noted that the park is monitored throughout the day with cameras. In terms of plant landscape elements, it was observed that plant species that bloom in different seasons allowing local residents to experience seasonal transitions were not used; instead, only *Rosa* sp. and *Campsis* sp. species were found in certain parts of the park, and these are not in bloom throughout the year. The visual quality analysis suggests that the shortcomings mainly stem from neglecting ecological features during the design stage and the predominantly aesthetic-oriented preferences of users. As a solution, the adoption of sustainable design approaches is recommended.

Keywords: Neighborhood parks, visual quality analysis, vegetative and structural elements, ecological and sustainable elements

Atıf için:

Altinkaya, F. (2025). Görsel kalite analizi ve peyzaj tasarımı arasındaki ilişkinin incelenmesi: İstanbul Arnavutköy-Hadım Baba Parkı örneği, *Mekansal Araştırmalar Dergisi*, 3(2):97-112. <https://doi.org/10.71298/maddergi.1708823>

1. GİRİŞ

Yapılı çevrenin yoğunlaştığı ve doğal alanların giderek azaldığı günümüz metropol kentlerinde doğadan uzaklaşmak zorunda kalan kentliler doğaya yaklaşmak ve rekreasyonel aktivitelerini gerçekleştirmek amacıyla açık ve yeşil alanlara yönelme eğilimindedirler. Bu eğilim talebini karşılamak amacıyla parkların kullanıcı profili ve ihtiyaçlarına göre tasarlanması var olan parkların ise bakımlarının yapılması önem arz etmektedir (Beyli & Yeşil, 2019). Parklar ölçüleri, barındırdıkları aktivite çeşitliliği, sahip oldukları yapısal ve bitkisel tasarım unsurları, etki alanları ve hizmet verdikleri nüfusun büyüklüğüne göre farklı sınıflandırmalar kapsamında ele alınmaktadır. Bu aşamada ise peyzaj mimarları peyzaj planlama ve peyzaj tasarım prensiplerini bünyesinde barındıran estetik, fonksiyonel ve ekolojik unsurlar çerçevesinde parkların planlanması ve tasarımında etkin rol oynamaktadır (Aşur, 2019; Hüsam vd., 2021; Yalçınkaya, 2021).

Bir peyzajın bulundurduğu farklı tipteki eleman ya da birimler ile diğer peyzajlardan iyi ya da kötü yönde algılanabilir ölçüde değişken veya baskın bir yapıya sahip olma durumu peyzajın karakterini ortaya koymaktadır (Ak, 2010). Bir alanın planlanmasında ve tasarlanmasında görsel kalite değerinin saptanması, diğer bir deyişle estetik değerinin ortaya konulması, peyzaj kalitesinin değerlendirmesiyle ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda her zaman önem taşımaktadır (Aşur & Alphan, 2018). Peyzajı oluşturan elemanların veya sahip oldukları yapının tanımlanmasında son yıllarda “görsel kalite” kavramı, planlama ve tasarım çalışmalarında önemli rol oynamaktadır. Parkların görsel kalitesi büyüklük, güvenlik, sessizlik ve sakinlik gibi mekânsal özelliklerin yanı sıra donatı elemanları, faaliyet çeşitliliği, yerel özelliklere uyum, engelli erişilebilirliği ve hedefledikleri kullanıcı kitlesi gibi unsurlar aracılığıyla şekillenmektedir (Aktaş & Kiper, 2016). Görsel kalite analizleri genellikle uzmanlar tarafından, fotoğraflar ve biyofiziksel parametreler kullanılarak yapılmakta olup, Kanada'nın British Columbia (BC) Eyaleti Orman Bakanlığı tarafından geliştirilen “Görsel Peyzaj Envanteri-Kriterleri (Visual Landscape Inventory – VLI)” standartları bu alanda yaygın olarak kullanılmaktadır. Peyzaj tasarımında renk, doku, biçim ve mekânsal düzenlemeler gibi estetik unsurlar, kullanıcıların mekânla kurduğu duygusal bağı güçlendirerek algıyı doğrudan etkilemektedir. Doğal ve yapay öğelerin uyumlu birlikteliği, görsel bütünlüğü sağlayarak alanın çekiciliğini artırırken, görsel kalitenin sürdürülebilirlik ve işlevsellikle entegrasyonu, mekânın uzun vadeli kullanımını ve değerini desteklemektedir.

Kullanıcı deneyimini etkileyen estetik ve işlevsel peyzaj öğeleri, farklı büyüklük ve fonksiyona sahip açık ve yeşil alan tipolojileri çerçevesinde değerlendirilmelidir. Kentsel bağlamda kamusal açık alanlar içinde önemli bir yere sahip olan parklar, mekânsal organizasyonları ve kullanım biçimleri açısından çeşitli kategorilere ayrılmaktadır (Çakçı, 2007; Surat, 2017). Genel olarak büyüklük ve etki alanına dayalı olarak parklar; bölge parkları, kent parkları, semt parkları, mahalle parkları ve küçük parklar ya da cep parkları olarak sınıflandırılmaktadır (Gül & Küçük, 2001; Şişman & Gültürk, 2014; Gökyer & Bilgili, 2014; Demir vd., 2015; Ören, 2015; Kasap & Kara, 2020; Abdallah & Tülek, 2024). Mahalle–Semt düzeyinde yeşil alanlar; üç komşuluk ünitesi kapasitesi kadar nüfusu en az 15.000 olan ve 20-40 da'lık alanı kapsamaktadır. Mahalle parkları, mahalle ölçeğindeki yerleşim grubuna hizmet eden, kent parklarına göre daha küçük olan ve kent dokusunda geçiş alanı olarak kullanılan, çocuk oyun alanı, oturma dinlenme alanı, seyir terası gibi genellikle çocuk, ev hanımı ve yaşlılara yönelik fiziksel, meteorolojik ve iklimik, ekolojik, psikolojik ve toplumsal fonksiyonları ile ekonomik fonksiyon alanlarını içeren yeşil alanlardır (Loures vd., 2007; Haq, 2011; Coşaner vd., 2014; Aktaş & Kiper, 2016).

Günümüze kadar bu açık ve yeşil alanların görsel kalite analizi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Olgun (2023) çalışmasında, Ankara ili Çamlıdere ilçesinde bulunan Aluçdağı Tabiat Parkı, Çamkoru Tabiat Parkı ve Şahinler Tabiat Parkı'nda foto-anket yöntemiyle görsel kalite ve analizi yaparak, alanların manzara güzelliğini belirlemek ve alanlarda bulunan eksiklikleri ve tahribatları belirleyerek, bundan sonra yapılacak olan çalışmalara bir altlık oluşturmayı amaçlamışlardır. Ak (2010) Akçakoca kenti kıyı bandının yaklaşık 14 km'lik kısmı ve yakın çevresinde sürdürdüğü çalışmasında; kalite değerlendirme ölçütlerine bağlı olarak kullanıcı grubundan araştırma alanından elde edilmiş 17 adet fotoğrafı mekânsal karakteristiklere göre kurgu tasar durumu ile değerlendirmelerini istemiştir. Düzenlilik, açıklık, bakımlılık ve doğal elemanların varlığının seviyeleri belirlenmiş ve mevcut görüntüler ile kurgu tasar görüntüler arasındaki karakteristik farklar ortaya konulmuştur. Surat (2017) çalışmasında, Batum kent merkezinde bulunan Batum Devlet Parkı (Boulevard Parkı) ve Nurigeli Gölü'nün bulunduğu Alexander's Garden olarak bilinen 6 Mayıs Parkı'na ait 28 adet fotoğrafı materyal olarak kullanmıştır. Çalışmada kullanıcı grubuna ve uzman grubuna olmak üzere iki ayrı anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Fotoğraflar kullanıcı grubu tarafından beğenme durumu ve ilginç bulma durumuna göre, uzman grup tarafından ise mekânsal karakteristikler ve tercih ölçütleri kapsamında değerlendirilmiştir. Uzman grubun mekânsal karakteristiklere göre yaptıkları değerlendirilmeler sonucu en beğenilen fotoğrafların düzenlilik, sadelik, bakımlılık karakteristiklerinin peyzaj tercihlerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Olgun (2022) çalışmasında, Serik'te bulunan parkların görsel peyzaj

kalite değerini kullanıcı görüşleri doğrultusunda değerlendirmek amacıyla araştırma alanı sınırları içerisinde yer alan parkların belirli noktalardan fotoğrafları çekmiştir. Bu fotoğraflarla hazırlanan anket formu park kullanıcılarına gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. Anket formlarından elde edilen veriler sayısallaştırılmış ve analiz edilmiştir. Analiz sonuçları; parkların planlama, tasarım ve bakımlarına bağlı olarak sahip oldukları özelliklerin görsel peyzaj kalite değerlerini etkilediğini göstermiştir. Timur (2021) görsel kalite değerlendirme çalışmasını iki aşama kurgulamıştır. Birinci aşamada, alana ait eğim haritası, corine arazi örtüsü haritasından elde edilen renk ve bitki örtüsü haritaları üzerinde alanlara puanlama yapılmıştır. Bu haritaların GIS programında çakıştırılması ile görsel kalite haritası oluşturulmuştur. İkinci aşamada, oluşturulan görsel kalite haritası üzerinde değişik niteliklerdeki 8 adet gözlem noktası belirlemiştir. Belirlenen 8 gözlem noktasına gidilerek, yerinde gözlemler yapılmıştır. Bu noktalarda peyzaj mimarı uzmanlar tarafından algısal estetik form ve kaynak gözlem formları doldurularak yeni bir puanlama çalışması yapılmıştır. Elde edilen bu veriler, mahalle parklarında görsel kaliteyi etkileyen unsurların kullanıcılar üzerindeki algısını daha iyi anlayabilmek için değerlendirilmiştir.

1.1. Mahalle Parklarının Planlanması ve Tasarım İlkeleri

Tarihsel süreçte pek çok tipolojiyle var olan açık yeşil alanların, günümüz koşullarında hangi planlama, yönetim ve uygulama araçlarıyla kentlerde mekânsallaştırılacağına ilişkin bütüncül ve sistematik bir çerçeve çizmenin önemi her geçen gün artmaktadır (Şenik & Uzun, 2021). Bu çerçevede; yasal sınırlayıcılar ve bilimsel veriler yerel otoritelerin uygun alanları belirlemesi üzerinde yol göstericidir (Yalçınkaya, 2022). Ülkemizde özellikle gecekondulaşma sorununun ortaya çıktığı yıllardan itibaren açık yeşil alanlara ilişkin yasal ve yönetsel yapının ortaya konulmasını zorunlu kılmış, ayrıca mahalle parkları kavramının açık yeşil alan sistemi içerisindeki rolünün incelenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Bu çerçevede; 3194 sayılı ve 09.05.1985 tarihli İmar Kanunu'nda (URL-1) Parselasyon Planlarının Hazırlanması başlığı altında (Madde 18) yeşil alanların (saha) korunması gerekliliği belirtilmiş, Nazım İmar Planları ve Uygulama İmar Planlarında detaylandırılmaları gerekliliği üzerinde durulmuştur. 14.06.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde (URL-2) "*Park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan gibi açık alanların mahalle ve semt ölçeğinde merkezlerle birlikte tasarlanması esastır. Açık ve yeşil alan ile diğer sosyal ve teknik altyapı alanları bir bütün olarak, erişilebilir şekilde merkezlerle birlikte planlanmalıdır.*" şeklinde imar planlarında yürüme mesafeleri ise yeşil alanların hizmet etki alanındaki nüfusun erişme mesafesi dikkate alınarak planlanması gerekliliği belirtilmiştir. Yönetmeliğin EK-2 Bölümünde verilen açık yeşil alanlara ait standartlar ise Tablo 1'de verilmiştir. Plan notlarında ise; "*İlçe sınırları dahilinde; komşuluk, mahalle, semt ölçeğinde veya kent bütünü ile yerleşme alanlarında açık ve yeşil alan standartları; çocuk bahçesi, oyun alanı, park, meydan, semt spor alanı, botanik parkı, mesire yeri ve rekreasyon için 10 m²/kişi olarak uygulanacak olup, bu standardın uygulanmasında kamuya ait; düzenleme ortaklık payına tabi çocuk bahçesi, oyun alanı, park, meydan ve semt spor alanları oranı toplamı %75'in altına düşürülemez.*" ifadesi kullanılmıştır.

Tablo 1. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'ne göre açık yeşil alan standartları (URL-2).

EK-2	Farklı Nüfus Gruplarında Asgari Sosyal ve Teknik Altyapı Alanlarına İlişkin Standartlar ve Asgari Alan Büyüklükleri Tablosu			
Altyapı Alanları Nüfus Grupları	0-75.000	75.001-150.000	150.001-500.000	500.001+
Açık ve Yeşil Alanlar- İlçe Sınırları Dahilinde Yapılan Planlamalarda (Çocuk Bahçesi, Park, Meydan, Semt Spor Alanı, Botanik Parkı, Mesire Yeri, Rekreasyon Alanı)	10,00 m ² /kişi			

1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Görsel kalite analizi; peyzaj estetiğini ve kalitesini değerlendirmeyi amaçlayan, kentsel ve kırsal alanlarda yapılan planlama ve tasarım çalışmalarında ve araştırmalarında giderek önem kazanan ve uzun zamandır kullanılan bir çalışma yöntemidir. Mahalle parklarında görsel kalite, günlük yaşamla iç içe alanların cazibesini artırarak kullanıcı memnuniyetini önemli ölçüde etkilemektedir. Estetik düzenlemeler, yeşil alanların bakımı, bitki seçimi ve temiz çevre, sakinlerde aidiyet duygusu oluşturur. Görsel açıdan parklar, özellikle çocuklar ve yaşlılar için daha davetkâr ve güvenli bir ortam sunmaktadır. Bu unsurlar, mahalle sakinlerinin sosyalleşmesini ve açık alan

kullanımını teşvik etmektedir. Sonuç olarak, görsel kalite mahalle parklarının işlevselliğini ve yaşam kalitesini artıran kilit bir faktördür. Bu çerçevede araştırma sorusu;

“Mahalle parklarında kullanıcıdan bağımsız yapılan görsel kalite analizleri, kentsel estetik ve sürdürülebilirlik açısından hangi güçlü ve zayıf yönleri ortaya koymaktadır?” şeklinde oluşturulmuştur.

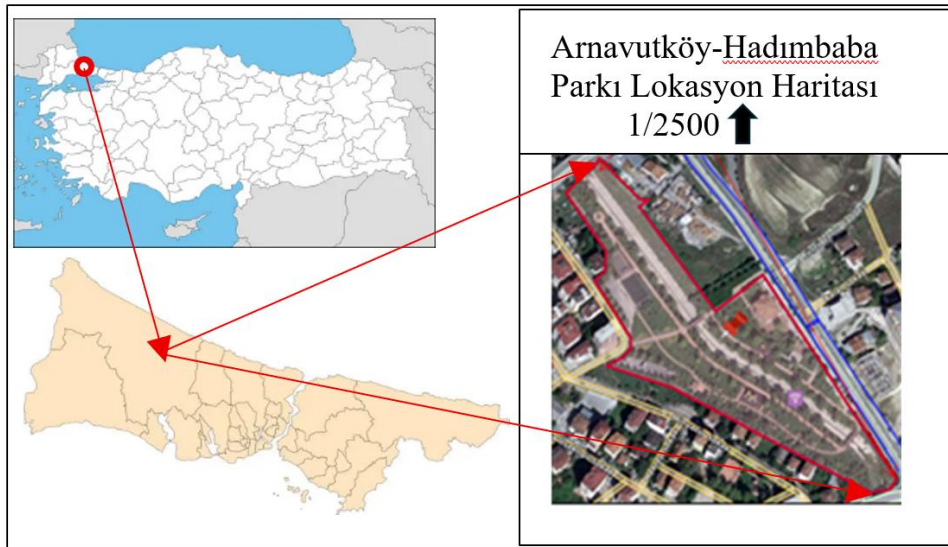
Çalışmanın amacı; İstanbul-Arnavutköy ilçesi Hadımköy Mahallesi’nde yer alan Hadım Baba Parkı’nın; görsel kalite unsurlarının peyzaj tasarımı ile ilişkisini incelemektir. Bu doğrultuda, Hadımköy Mahallesi özelinde yeşil alanların etkin kullanımı ve gelecekteki kentsel yeşil alan sistemine yönelik planlama, tasarım, yönetim ve yenileme süreçlerine katkı sunacak öneriler geliştirilmiştir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

İstanbul ili Arnavutköy ilçesi Hadım Baba Parkı’nda gerçekleştirilen bu çalışmada görsel kalite değerlendirme kriterleri ile peyzaj tasarımı arasındaki ilişki incelenmekte olup detaylı literatür tarama, arazi gözlemleri ve çalışmaya altlık oluşturacak veri toplama süreçlerini, toplanan verilerin değerlendirme aşamalarını içeren bütüncül bir süreç ile geliştirilmiştir. Nitel veri analizine dayalı olan çalışma Hadım Baba Parkı özelinde yapılan saha gözlemlerine dayalı belirlenen görsel kalite değerlendirme kriterlerinin nitel analizi ile yürütülmüştür. Yöntem olarak daha önce farklı araştırmacılar tarafından farklı zamanlarda farklı mekanlarda oluşturulmuş görsel kalite değerlendirme sürecine dayalı çalışmalar detaylı olarak incelenmiş; araştırma alanında gerçekleştirilen gözlemler ve çekilen fotoğraflar altlık olacak şekilde kriterler belirlenerek uygulanmıştır.

2.1. Materyal

Bu çalışmanın ana materyalini İstanbul-Arnavutköy ilçesi Hadımköy Mahallesi’nde yer alan 26484 m² büyüklüğündeki (URL-3) Hadım Baba Parkı oluşturmaktadır (Şekil 1). Çalışma alanı olarak Hadım Baba Parkı’nın seçilmesindeki temel kriterler; farklı yaş grubuna sahip kişiler tarafından günün farklı saatlerinde yoğun kullanılması ve farklı peyzaj öğelerini bir arada bulundurmasıdır. Parkın büyüklüğü, kullanılan donatı elemanlarının yoğunluğu, kullanıcı potansiyeli dikkate alındığında bölgede temsil niteliğine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan diğer materyaller ise şu şekilde sıralanabilir: Çeşitli üniversitelerde yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, kitap ve bilimsel araştırmalar, araştırma konusuyla ilgili internetten elde edilen literatür bilgileri, araştırma alanından 25.03.2025-01.05.2025 tarihleri arasında farklı gün ve saatlerde parkın farklı noktalarını içerecek şekilde çekilen orijinal fotoğraflar (Şekil 2), konu ile ilgili yasal ve yönetsel sınırlayıcılar ve alanda yapılan gözlemlerdir. Ayrıca bu makalenin özet metninin çevirisini yaparken ve dil kontrolü sağlanmasında ChatGPT 4.5 versiyonu yapay zeka aracı kullanılmıştır. Yapay zeka aracının kullanımı ile çalışmaya anlaşılır dil kullanma yönünde ve Türkçe özet metninin İngilizceye çevirisinde katkı sağlanmıştır.

Şekil 1. Arnavutköy İlçesi-Hadımköy Mahallesi Hadım Baba Parkı konumu (URL-4’ten geliştirilerek hazırlanmıştır).

Şekil 2. Araştırma alanına ait fotoğraflar (Yazar tarafından üretilmiştir).

2.2. Yöntem

Bu çalışma Şekil 3'te de belirtildiği gibi dört aşamada kurgulanmıştır. Çalışmanın **ilk aşamasında**; araştırma alanı seçimi yapılmış, kavramsal ve kuramsal çerçeve oluşturulmuş; konu ile ilgili tanımlamalar yapılarak konunun hukuksal boyutu ele alınmıştır. Bu kapsamda görsel kalite analizi hakkında bilgi verilerek, mahalle parklarının açık ve yeşil alan sistemi içerisinde yeri ve önemi irdelenmiş, mahalle parklarının planlanması ve tasarım ilkelerine değinilerek araştırmanın önemi ve amacı açıklanmıştır.

Çalışmanın **ikinci aşamasında** araştırma alanına ait genel bilgiler verilmiştir. Akabinde Hadım Baba Parkı'nda gerçekleştirilen gözlemlerinden elde edilen görsel analiz notlarına altlık oluşturmak için parkın çeşitli yönlerinden fotoğraflar çekilmiş, aralarından alanın tümüne ait fikir yansıtacak şekilde 25 adet fotoğraf seçilmiş ve F01'den F25'e kadar numaralandırılmıştır (Şekil 2). Arazi gözlemlerinde; kullanılan bitkisel tasarım özellikleri, mekânsal organizasyon, görsel süreklilik ve düzenlilik, alanın fiziksel bakım durumu ile kullanılan donatı elemanları ve renk uyumlarına dikkat edilmiştir.

Çalışmanın **üçüncü aşamasında**; görsel kalite değerlendirme kriterleri oluşturularak alan gözlemlerinde elde edilen fotoğraflar ve notlar ile ilişkilendirilmiş, değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çerçevede araştırma alanı olarak seçilen Hadım Baba Parkı için görsel kalite değerlendirme kriterleri; çeşitlilik, uyum ve denge, odak noktası ve vurgu, görsel süreklilik, bakım ve temizlik, güvenlik ve erişilebilirlik olarak belirlenmiştir. Bu kriterler oluşturulurken; Smardon (1988), Daniel (2001), Boyacı (2010), Aşur ve Alphan (2018), Timur (2021), Polat vd. (2022), Olgun (2023), Abdallah ve Tülek (2024)'ün çalışmaları temel alınmış; kriterler açıklamalarıyla birlikte araştırma bulguları kısmında sunulmuştur. Her bir görsel kalite değerlendirme kriteri fotoğraflar ile ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirmede parametreler; bitkisel peyzaj öğeleri, yapısal peyzaj öğeleri, ekolojik ve sürdürülebilir unsurlar olarak belirlenmiştir. Bitkisel peyzaj öğeleri değerlendirilirken; ağaçlar, çalılar, mevsimlikler, çim alanlar ve yer örtücüler vb. öğeler değerlendirilmiştir. Yapısal peyzaj öğeleri değerlendirilirken; oturma alanları, yürüyüş yolları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, çocuk oyun alanları, spor alanları, pergolalar ve kameriyeler, su öğeleri vb. öğeler; ekolojik ve sürdürülebilir unsurlar değerlendirilirken ise geri dönüşüm üniteleri, doğal habitatların korunduğu alanlar, yağmur suyu toplama alanı, yenilenebilir enerji kullanımı vb. öğelerin araştırma alanında bulunma durumları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler Boyacı (2010) ve Abdallah ve Tülek (2024)'ün çalışma yöntemlerinde de uyguladıkları gibi araştırma alanında bulunma durumlarına göre mevcut durum analizi kapsamında değerlendirilmiştir. Mevcut durum analizinde araştırma alanında bulunan öğeler 'var', bulunmayanlar ise 'yok' şeklinde yorumlanmıştır. Peyzajın görsel kalitesi, zaten fiziksel özelliğinin bir doğası ve gereği olduğu için, değerlendirmede kesinlikle nesnel veya fiziksel yaklaşım modeli temel alınmaktadır. Ancak farklı çalışmalarda görsel peyzaj kalite değerlendirmesinde birey ve gruplar tarafından yapılan öznel değerlendirmelere dayanan veya peyzajın fiziksel özelliklerinin değerlendirilmesini göz önünde bulundurarak çeşitli teknikleri içeren çok sayıda yaklaşım ve teori kullanıldığı da görülmüştür (Aşur & Alphan, 2018). Çalışmanın **son aşamasında ise** elde edilen bulgulardan hareketle Hadım Baba Parkı özelinde peyzaj planlama, tasarım, yönetim ve yenileme açısından sonuç ve öneriler geliştirilmiştir.

I. AŞAMA	- Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve - Araştırma Alanı Seçimi
II. AŞAMA	- Araştırma Alanına Ait Genel Bilgiler - Arazi Gözlemleri ve Ziyaretleri - Araştırma Alanına Ait Fotoğrafların Çekilmesi
III. AŞAMA	- Görsel Kalite Değerlendirme Kriterlerinin Oluşturulması •Çeşitlilik •Uyum ve Denge •Odak Noktası ve Vurgu •Görsel Süreklilik •Bakım ve Temizlik •Güvenlik ve Erişilebilirlik - Araştırma Alanının Fotoğrafları ile İlişkilendirilmesi (Parametrelerin Belirlenmesi) • Bitkisel Peyzaj Öğeleri •Yapısal Peyzaj Öğeleri •Ekolojik ve Sürdürülebilir Unsurlar - Analizlerin Yapılması 'Var-Yok Analizi'
IV. AŞAMA	Sonuç ve Öneriler

Şekil 3. Çalışmanın yöntemi (Yazar tarafından üretilmiştir).

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Arnavutköy adı, 19. yüzyıl ortalarından itibaren Osmanlı arşivlerinde yer almakta, adını orada yaşayan Arnavut bir köylüden aldığı düşünülmektedir. İlçe, özellikle Balkan Savaşları sırasında gelen göçlerle büyük demografik değişimler yaşamıştır. 1969 yılında belde statüsü kazanan Hadımköy, günümüzde Arnavutköy ilçesinin bir mahallesidir. 506,52 km² yüzölçümüne sahip Arnavutköy, İstanbul'un en büyük dördüncü ilçesi olup, Hadımköy 26.843 nüfus ve 10 milyon m²'lik alanıyla ikinci büyük mahallesidir (URL-3). Arnavutköy, belde olduktan sonra iç göçle hızla büyüyerek önemli bir merkez haline gelmiştir. Yakınına yapılan İstanbul Havaalanı, göçü ve sosyal alanlara olan talebi artırmıştır. Bu kapsamda bölgedeki mahalle parklarının kullanımı da artmıştır. Bu bölümde araştırma alanı olarak seçilen Hadım Baba Parkı'na ait değerlendirmelere yer verilmiştir.

3.1. Hadım Baba Parkı'nın Görsel Kalite Değerlendirme Kriterlerine Göre Yorumlanması

Araştırma alanı görsel kalite değerlendirme kriterlerinden **çeşitlilik kriteri** kapsamında değerlendirildiğinde (Tablo 2); bitkisel peyzaj öğeleri açısından ağaç ve çim alanların yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Ancak çalılar, mevsimlik bitkiler ve yer örtücüler yok denecek kadar azdır. Bu da görsel ve biyolojik çeşitliliği sınırlamaktadır. Yapısal çeşitlilik açısından oldukça zengin bir parktır. Oturma, yürüyüş, oyun ve spor alanları, aydınlatma elemanları çoğu alanda mevcuttur. Ancak alanın büyüklüğü düşünüldüğünde çöp kutularının kameriyelerin çevresinde yoğun kullanıldığı, diğer alanlarda sayılarının az olduğu ve su öğelerinin de yetersiz kullanıldığı görülmüştür. Parkta sürdürülebilirlik bileşenleri güneş panelleri dışında bulunmamaktadır. Bu durum, parkın çevresel çeşitlilik ve ekolojik katkı açısından yetersiz kaldığını göstermektedir.

Tablo 2. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (çeşitlilik), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir).

Görsel Kalite Değerlendirme Kriteri: Çeşitlilik (Peyzaj öğelerinin çeşitliliğini belirtmektedir.)		
Parametreler ve Mevcut Durum Analizi (Boyacı, 2010; Abdallah & Tülek, 2024).	Alan Fotoğrafları Üzerinden Açıklama	
Bitkisel Peyzaj Öğeleri (Güngör & Arslan, 2004; Kil & Daniel, 2000; Önder & Polat, 2004; Polat, 2015).	Ağaçlar (Var)	Tüm karelerde farklı türlerde ağaçlar gözlemlenmektedir (Örn. F01, F04, F14, F18, F25). Çalılar ise F13 gibi birkaç karede bulunmakla birlikte, park geneline yayılmamıştır. Park genelinde mevsimlik bitki kullanımı söz konusu değildir. F01, F04, F08, F25 gibi pek çok alanda geniş çim alanlar mevcuttur. Park genelinde yer örtücü bitki kullanımı da gözlemlenmemiştir.
	Çalılar (Var)	
	Mevsimlik Bitkiler (Yok)	
	Çim Alanlar (Var)	
	Yer Örtücüler (Yok)	
Yapısal Peyzaj Öğeleri (Acar & Sakıcı, 2006; Özgeriş & Karahan, 2015; Polat, 2015).	Oturma Alanları (Var)	F03, F18, F25 gibi karelerde banklar ve kameriyeler görülmektedir. F18'de kameriye tipi oturma alanı yer almaktadır. Ancak malzeme çeşitlilikleri kısıtlıdır. Yürüyüş yolları ise F05, F11, F14, F22 gibi alanlarda yaygın şekilde mevcuttur. Aydınlatma elemanı olarak direk aydınlatmaları kullanılmıştır ve alan genelinde yaygındır. F06, F15, F16 gibi farklı noktalarda çeşitli donanımlarla oyun alanları mevcuttur. F19 ve F20'de tel örgülü saha mevcuttur. F09, F10 ve F17'de su kanalı görülmektedir. Ancak doğal peyzaj öğesi olmaktan çok kanal özelliğindedir.
	Yürüyüş Yolları (Var)	
	Aydınlatma Elemanları (Var)	
	Çöp Kutuları (Var)	
	Çocuk Oyun Alanları (Var)	
	Spor Alanları (Var)	
	Pergola/Kameriye (Var)	
Su Öğeleri (Var)		
Ekolojik ve Sürdürülebilir Unsurlar (BLM, 2016; Irmak & Yılmaz, 2010; Uzun & Müderrisoğlu, 2011).	Geri Dönüşüm Üniteleri (Yok)	Görsellerden ve park genelinde gözlemlerden hareketle yaban hayatını destekleyen veya doğal habitat alanları sayılabilecek özel alanlar gözlemlenmemiştir. Yağmur suyu toplama alanı olarak özel bir alan bulunmamaktadır. Ancak parkın içinden kanal geçmektedir. Güneş enerjisi ile çalışan panel varlığı F12'de görülmektedir.
	Doğal Habitat Alanları (Yok)	
	Yağmur Suyu Toplama Alanı (Yok)	
	Yenilenebilir Enerji (Güneş Paneli vb.) (Var)	

Araştırma alanı görsel kalite değerlendirme kriterlerinden **uyum ve denge kriteri** kapsamında değerlendirildiğinde (Tablo 3); bitkisel öğeler arasında çim ve ağaçlar uyumlu şekilde bütünlük sağlarken, mevsimlik ve çalı eksikliği parkın görsel dengesini ve bitkisel tasarımını zayıflatmaktadır. Yapısal öğelerde yürüyüş yolları, banklar ve kameriyeler dengeli yerleştirilmiştir. Ancak çöp kutuları, spor alanları ve su öğeleri, çevresel peyzajla renk/malzeme/biçim açısından uyumlu değildir ve homojen dağılım göstermemiştir. Ekolojik ve sürdürülebilir unsurlar hem işlevsel hem görsel anlamda parkın genel peyzajı ile bütünlük göstermemektedir.

Tablo 3. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (uyum ve denge), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir).

Görsel Kalite Değerlendirme Kriteri: Uyum ve Denge (Peyzaj öğelerinin çevresi ile renk, biçim, boyut ve malzeme açısından uyumun ve görsel dengenin oluşturduğu bütünlüğü ifade etmektedir.)		
Parametreler ve Mevcut Durum Analizi (Boyacı, 2010; Abdallah & Tülek, 2024).	Alan Fotoğrafları Üzerinden Açıklama	
Bitkisel Peyzaj Öğeleri (Güngör & Arslan, 2004; Kil & Daniel, 2000; Önder & Polat, 2004; Polat, 2015).	Ağaçlar (Var)	Farklı ağaç türlerinin alanda bulunmasına rağmen bazı alanlarda (örn. F08, F22) gelişigüzel ve seyrek yerleştirilmiş, bu durum görsel bütünlüğü zayıflatmıştır. Çalılar ise; sadece F13'te tanımlanabilir, biçimsel bütünlük sağlamadığından, park geneline entegre edilmemiştir. Mevsimliklerin alan genelinde kullanılmadığından kaynaklı renk dengesine katkısı yoktur. Geniş çim yüzeyleri (F01, F08, F25), görsel bütünlük sağlamaktadır. Ancak yer örtücülerin kullanılmaması düşük bitki katmanlaşmasına neden olmuştur.
	Çalılar (Var)	
	Mevsimlik Bitkiler (Yok)	
	Çim Alanlar (Var)	
	Yer Örtücüler (Yok)	
Yapısal Peyzaj Öğeleri (Acar & Sakıcı, 2006; Özgeriş & Karahan, 2015; Polat, 2015).	Oturma Alanları (Var)	Banklar ve kameriyeler (F03, F18, F25), değerlendirildiğinde; bankların eski olduğu ahşap dokularının deforme olduğu görülmektedir. Ancak kameriyeler görsel olarak sade ve çevreyle uyumludur. Yürüyüş yolları; düz ve sade yüzey kaplamaları (F05, F11, F22) mevcut olup, park genelinde süreklilik sağlanmış, fakat renk/malzeme monotonudur. Aydınlatma elemanları ise tarz olarak çevreyle sınırlı bir uyum içinde; daha modern ya da doğal tasarımların kullanımı sağlanabilir, ancak görsel ve fonksiyonel olarak bir sorun teşkil etmemektedir. Çöp kutuları ise F02 ve F23'te mevcut, sayıca az ve parkın görsel kompozisyonuna entegre değildir. Renkli yapıları (F06, F15, F16), çocuklara hitap eder nitelikte fakat çevredeki doğal doku daha uyumlu öğelerin kullanımı da sağlanmalıdır. F19 ve F20'deki tel örgülü sahalar çevreyle biçimsel uyum sağlamamakla birlikte beton ve tel kullanımı görsel sertlik katmıştır. F09, F10, F17'de görülen dere çevresi doğal görünümlü fakat yapay kanal görüntüsü görsel uyumu zayıflatmaktadır.
	Yürüyüş Yolları (Var)	
	Aydınlatma Elemanları (Var)	
	Çöp Kutuları (Var)	
	Çocuk Oyun Alanları (Var)	
	Spor Alanları (Var)	
	Pergola/Kameriye (Var)	
Su Öğeleri (Var)		
Ekolojik ve Sürdürülebilir Unsurlar (BLM, 2016; Irmak & Yılmaz, 2010; Uzun & Müderrisoğlu, 2011).	Ger dö dönüşüm Üniteleri (Yok)	Ger dö dönüşüm kutuları bulunmamakla birlikte; parkta doğal yaşam alanları yaratılmamış, biyolojik denge ve doğal uyum eksiktir. Yenilenebilir enerji panelleri göz hizası üzerinde olduğu için uyum açısından sıkıntı yaşatmamaktadır. Ancak genel anlamda park alanında sürdürülebilirlik öğeleri eksiktir.
	Doğal Habitat Alanları (Yok)	
	Yağmur Suyu Toplama Alanı (Yok)	
	Yenilenebilir Enerji (Güneş Paneli vb.) (Var)	

Araştırma alanı görsel kalite değerlendirme kriterlerinden **odak noktası ve vurgu kriteri** kapsamında değerlendirildiğinde (Tablo 4); bitkisel öğeler doğal bir zemin sağlamakla birlikte, görsel olarak belirgin odak veya vurgu yaratamamaktadır. Vurgu bitkisel organizasyonla desteklenmemiştir. Yapısal öğelerde özellikle çocuk oyun alanları ve su öğeleri, belirgin görsel odak noktalarıdır. Diğer yapılar ise daha çok işlevsel olup vurgu etkisi sınırlıdır. Ekolojik açıdan hiçbir öge parkta görsel odak veya farkındalık oluşturacak şekilde tasarlanmamıştır.

Tablo 4. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (odak noktası ve vurgu), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir).

Görsel Kalite Değerlendirme Kriteri: Odak Noktası ve Vurgu (Gözün yönelmesini sağlayan, ilgi çeken bir alan veya peyzaj elemanının (anıt, su ögesi, bitki grubu vb.) veya belirli bir öğenin ön plana çıkarılarak varlığını ifade etmektedir.)		
Parametreler ve Mevcut Durum Analizi (Boyacı, 2010; Abdallah & Tülek, 2024).	Alan Fotoğrafları Üzerinden Açıklama	
Bitkisel Peyzaj Öğeleri (Güngör & Arslan, 2004; Kil & Daniel, 2000; Önder & Polat, 2004; Polat, 2015).	Ağaçlar (Var)	Ağaçlar geniş alanlara yayılmıştır (F01, F04, F25) ancak tekil odak oluşturacak şekilde sadece F22'nolu fotoğrafta da görüldüğü gibi odak oluşturacak şekilde kullanılmıştır. Çalılar F13'te basamak kenarında kullanılmış ama vurgu etkisi zayıftır. Araştırma alanı genelinde renkli ve çiçekli bitkilerin eksikliği de vurguyu negatif etkilemiştir. Geniş, homojen çim alanları (F01, F08, F25) görsel sadelik sunmakla birlikte, odak yaratmamıştır. Yer örtücüler olmadığı için renk ve dokusal farklılık sağlayacak dikkat çekicilik oluşturulamamıştır.
	Çalılar (Var)	
	Mevsimlik Bitkiler (Yok)	
	Çim Alanlar (Var)	
	Yer Örtücüler (Yok)	
Yapısal Peyzaj Öğeleri (Acar & Sakıcı, 2006; Polat, 2015).	Oturma Alanları (Var)	Banklar (F03, F18, F25) sade ve fonksiyonel, ancak göz yönlendirme etkisi zayıf ve ahşap donatıları oldukça eskidir. Kameriyeler (F18) kısmen vurgu niteliğindedir. F05, F11, F22 gibi yollarda lineer aks yönlendirmesi bulunmaktadır, fakat sonlandıkları noktalarda görsel vurgular (hedef öge) eksiktir. Fonksiyonel elemanlar (F12) görsel açıdan ön plana çıkmamakla

Tablo 4. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (odak noktası ve vurgu), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir) (Devamı)

Özgeriş & Karahan, 2015; Polat, 2015).	Yürüyüş Yolları (Var)	birlikte, gece vurgusu bulunmamaktadır. F02, F23 gibi alanlarda var ama estetik vurgu sağlamamıştır. Renkli ve yüksek yapılarıyla (F06, F15, F16), dikkat çeken ve belirgin odak noktalarıdır. Vurgu etkisi yüksek. F19, F20'deki tel örgülü alanlar dikkat çeker nitelikte olsa da estetik vurgu değil, fiziksel sınır hissi yaratıyor. F18'deki kameriye, çevresine göre küçük ölçekli bir vurgu sağlar, ancak daha etkin biçimde konumlandırılabilir. F09, F10, F17'deki dere hattı doğrusal olarak dikkat çeker; doğal akış yönüyle göz yönlendirmesi yapar, ancak doğal görsellik zayıftır.
	Aydınlatma Elemanları (Var)	
	Çöp Kutuları (Var)	
	Çocuk Oyun Alanları (Var)	
	Spor Alanları (Var)	
	Pergola/Kameriye (Var)	
Su Ögeleri (Var)		
Ekolojik ve Sürdürülebilir Unsurlar (BLM, 2016; Irmak & Yılmaz, 2010; Uzun & Müderrisoğlu, 2011).	Geri Dönüşüm Üniteleri (Yok)	Ekolojik vurgu ve bilinç oluşturmaya yönelik sistem bulunmamaktadır.
	Doğal Habitat Alanları (Yok)	
	Yağmur Suyu Toplama Alanı (Yok)	
	Yenilenebilir Enerji (Güneş Paneli vb.) (Var)	

Araştırma alanı görsel kalite değerlendirme kriterlerinden **görsel süreklilik kriteri** kapsamında değerlendirildiğinde (Tablo 5); bitkisel öğeler içinde çim alanlar görsel süreklilik sağlamakla birlikte su kanalı yakınındaki salkım söğütler de yol ile birlikte alle tarzında tasarlanmıştır. Yapısal öğeler içinde yürüyüş yolları parkta en güçlü görsel süreklilik sağlayan unsurlardır. Diğer yapısal öğeler (banklar, kameriyeler, spor alanları) park içinde bağımsız ve kopuk şekilde yerleştirilmiştir. Ekolojik-sürdürülebilir öğeler parkta hiç bulunmadığı için görsel süreklilik oluşturmamaktadır.

Tablo 5. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (görsel süreklilik), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir).

Görsel Kalite Değerlendirme Kriteri: Görsel Süreklilik (Peyzajda doğal ya da tasarımsal unsurların akışkanlık göstermesi; kesintisiz görsel bütünlük sunmasıdır.)		
Parametreler ve Mevcut Durum Analizi (Boyacı, 2010; Abdallah & Tülek, 2024).	Alan Fotoğrafları Üzerinden Açıklama	
Bitkisel Peyzaj Öğeleri (Güngör & Arslan, 2004; Kil & Daniel, 2000; Önder & Polat, 2004; Polat, 2015).	Ağaçlar (Var)	Ağaçlar parkın geneline (F01, F04, F08, F25) yayılmış durumdadır. F17 ve F05'te görsel süreklilik sunmaktadır. Çalılar ise F13 gibi bazı alanlarda yer almaktadır, ancak diğer bölgelere bağlanmadığı için görsel süreklilik kurulamamaktadır. Mevsimlik çiçeklerin eksikliğinden dolayı renk sürekliliği sağlanamamaktadır. Birçok alanda (F01, F08, F25) geniş çim alanları görsel bütünlük ve zemin sürekliliği sağlar. Çim dışında farklı dokusal çeşitlilik sunabilecek yer örtücüler bulunmadığı için zemin monotonudur.
	Çalılar (Var)	
	Mevsimlik Bitkiler (Yok)	
	Çim Alanlar (Var)	
	Yer Örtücüler (Yok)	
Yapısal Peyzaj Öğeleri (Acar & Sakıcı, 2006; Özgeriş & Karahan, 2015; Polat, 2015).	Oturma Alanları (Var)	Oturma alanları; F03, F18, F25 gibi alanlarda bulunmaktadır ancak yönlendirici yapıda değildir. Aralarında görsel bağ zayıftır. Yürüyüş yolu olarak; F05, F11, F14, F22 gibi karelerde bir aks yönü vardır; park genelinde lineer süreklilik sağlayan en başarılı yapısal öğedir. Aydınlatma elemanları bulunmaktadır ancak F12 gibi alanlarda görülmektedir. Çöp kutuları rastlantısal konumlandırılmış (F02, F23), görsel bütünlük oluşturamamıştır. Çocuk oyun alanları F06, F15, F16 gibi alanlarda vardır ancak birbirinden izole ve bağlantısızdır. Spor alanları; F19, F20'de yer almaktadır, Pergole/ Kameriyeler grup halinde yerleştirilmiş süreklilik arz etmektedir. Su ögesi ise F09, F10, F17'de akan su hattı doğal görsel süreklilik sağlamaktadır. Akış yönü, doğal bir çizgisel hat yaratmaktadır.
	Yürüyüş Yolları (Var)	
	Aydınlatma Elemanları (Var)	
	Çöp Kutuları (Var)	
	Çocuk Oyun Alanları (Var)	
	Spor Alanları (Var)	
	Pergola/Kameriye (Var)	
Su Ögeleri (Var)		
Ekolojik ve Sürdürülebilir Unsurlar (BLM, 2016; Irmak & Yılmaz, 2010; Uzun & Müderrisoğlu, 2011).	Geri Dönüşüm Üniteleri (Yok)	Fonksiyonel veya görsel anlamda sürdürülebilir bir sistem bulunmamaktadır.
	Doğal Habitat Alanları (Yok)	
	Yağmur Suyu Toplama Alanı (Yok)	
	Yenilenebilir Enerji (Güneş Paneli vb.) (Var)	

Araştırma alanı görsel kalite değerlendirme kriterlerinden **bakım ve temizlik kriteri** kapsamında değerlendirildiğinde (Tablo 6); bitkisel öğelerde genel temizlik ve bakım durumunun iyi olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle çimler biçilmiş ve ağaçlar budanmış ve bakımlıdır. Yapısal öğelerde temizlik genel olarak kabul edilebilir düzeyde, ancak bakım ve yenileme ihtiyacı olan yapılar (özellikle oturma alanları ve çöp kutuları) mevcuttur. Çocuk oyun alanları ve kameryeler en iyi durumda olan elemanlardan sayılabilmektedir. Ekolojik ve sürdürülebilir unsurlar kategorisinde; güneş enerjisi paneli bulunmaktadır ancak farklı öğelerin varlığı tespit edilememiştir. Hem görsel hem çevresel sürdürülebilirlik açısından olumsuz bir durumdur.

Tablo 6. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (bakım ve temizlik), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir).

Görsel Kalite Değerlendirme Kriteri: Bakım ve Temizlik (Alanın düzenli olarak temizlenmiş, bakım ve onarım çalışmalarının yapılmış, sağlıklı peyzaj elemanları içermesidir.)		
Parametreler ve Mevcut Durum Analizi (Boyacı, 2010; Abdallah & Tülek, 2024).	Alan Fotoğrafları Üzerinden Açıklama	
Bitkisel Peyzaj Öğeleri (Güngör & Arslan, 2004; Kil & Daniel, 2000; Önder & Polat, 2004; Polat, 2015).	Ağaçlar (Var)	Ağaçlar alan genelinde F01, F04, F08, F25 gibi fotoğraflarda formu düzgün, sağlıklı ve düzenli budanmış görünmektedir. F13 gibi alanlarda çalılar mevcut ancak form ve budama açısından daha düzenli olması önerilmektedir. F01, F08, F25 gibi karelerde çim alanlar biçimli, yeşil ve sağlıklı; düzenli bakım yapıldığı anlaşılmaktadır. Yer örtücü ve mevsimlik bitkiler bulunmamaktadır.
	Çalılar (Var)	
	Mevsimlik Bitkiler (Yok)	
	Çim Alanlar (Var)	
	Yer Örtücüler (Yok)	
Yapısal Peyzaj Öğeleri (Acar & Sakıcı, 2006; Özgeriş & Karahan, 2015; Polat, 2015).	Oturma Alanları (Var)	F03, F18, F25 gibi karelerde banklar yer almaktadır; bazıları paslı ya da eski görünmektedir (F03), bazıları ise daha iyi durumdadır (F18). F05, F11, F14 gibi alanlarda yollar genel olarak temizdir. F12'de lambalar görünmekte, kırık ya da eğilmiş değildir. F02, F23 gibi karelerde çöp kutuları bulunmaktadır, ancak bazıları eski veya tek tip ve estetik değildir. Çocuk oyun alanları F06, F15, F16 gibi alanlarda ekipmanlar sağlam, boyalı ve temiz görünmektedir. Spor alanları ise; F19, F20'deki tel örgüler yerinde ve bakımlıdır. F18'de kamerye sağlam ve ahşap elemanlar temiz görünmektedir. F09, F10, F17 karelerinde dere hattında su berrak değildir; su akışı var ama dal ve kuru cisimler kenar bölgelerde görsel kirlilik yaratmaktadır.
	Yürüyüş Yolları (Var)	
	Aydınlatma Elemanları (Var)	
	Çöp Kutuları (Var)	
	Çocuk Oyun Alanları (Var)	
	Spor Alanları (Var)	
	Pergola/Kamerye (Var)	
Su Öğeleri (Var)		
Ekolojik ve Sürdürülebilir Unsurlar (BLM, 2016; Irmak & Yılmaz, 2010; Uzun & Müderrisoğlu, 2011).	Geri Dönüşüm Üniteleri (Yok)	Parkta genel olarak ekolojik ve sürdürülebilir nitelik taşıyan öğeler bulunmadığı için bakım ve temizlikleri konusunda yorum yapılamamaktadır.
	Doğal Habitat Alanları (Yok)	
	Yağmur Suyu Toplama Alanı (Yok)	
	Yenilenebilir Enerji (Güneş Paneli vb.) (Var)	

Araştırma alanı görsel kalite değerlendirme kriterlerinden **güvenlik ve erişilebilirlik kriteri** kapsamında değerlendirildiğinde (Tablo 7); bitkisel öğeler genel olarak güvenli ancak erişilebilirlik ve yönlendiricilik açısından eksiklikler taşımaktadır. Mevsimlik bitkiler, yönlendirme ve renkli alan yaratmak adına önerilmektedir. Yapısal öğelerde güvenlik kısmen sağlanmış olsa da, özellikle yürüyüş yolları, aydınlatma ve dere kenarı gibi alanlar dikkatle düzenlenmelidir. Engelli bireyler için rampa, engel algılayıcı yüzeyler gibi düzenlemeler görünmemektedir. Ekolojik-sürdürülebilir öğeler tamamen eksik ve bu durum hem çevresel bilinç hem de alanın erişilebilirlik çeşitliliği açısından yetersizlik yaratmaktadır.

Tablo 7. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (güvenlik ve erişilebilirlik), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir).

Görsel Kalite Değerlendirme Kriteri: Güvenlik ve Erişilebilirlik (Kullanıcı grupları tarafından (engelli bireyler, yaşlılar, çocuklar, bebek arabası kullananlar vb.) park alanında tehlike ya da tehdit hissi duymadan bulunabilmeleri ve tüm alanlarda kendilerini güvende hissetmeleri, fiziksel ve işlevsel olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olma durumudur.)		
Parametreler ve Mevcut Durum Analizi (Boyacı, 2010; Abdallah & Tülek, 2024).	Alan Fotoğrafları Üzerinden Açıklama	
Bitkisel Peyzaj Öğeleri (Güngör & Arslan, 2004; Kil & Daniel, 2000;	Ağaçlar (Var)	Ağaçlar düzgün formu ve park alanlarına gölge sağlayacak biçimde yerleştirilmiştir. Kuru ya da devrilme riski taşıyan ağaç görünmemektedir. Bazı alanlarda çalılar sınır belirleyici olarak kullanılmıştır (örneğin F13), görsel yönlendirme ya da estetik katkı sağlayacak mevsimlik çiçekler
	Çalılar (Var)	
	Mevsimlik Bitkiler (Yok)	
	Çim Alanlar (Var)	

Tablo 7. Hadım Baba Parkı'nın görsel kalite değerlendirme kriterleri (güvenlik ve erişilebilirlik), parametreler ve mevcut durum analizi (Yazar tarafından üretilmiştir) (Devamı).

Önder & Polat, 2004; Polat, 2015).	Yer Örtücüler (Yok)	bulunmamaktadır. Renkli bitki eksikliği özellikle çocuklar için ilgi çekici alanların azalmasına neden olabilir.
Yapısal Peyzaj Ögeleri (Acar & Sakıcı, 2006; Özgeriş & Karahan, 2015; Polat, 2015).	Oturma Alanları (Var)	Çim alanlar düzgün kesilmiş, açık alanlarda bulunmaktadır. Koşu veya çocukların oyun oynayabilmesi için uygundur. F03, F18 gibi karelerde yer alan oturma birimleri çeşitli yaş grupları için uygundur. Yürüyüş yolu ise zemin malzemesi düzgün ancak bazı çatlaklar, su birikintisi ya da eğim farklılıkları (engelli bireyler için) gözlemlenebilir. Rampalar görünmemektedir. Aydınlatma elemanı olarak F12 gibi karelerde aydınlatma direkleri mevcuttur. Çöp kutuları yaya yollarına yakın konumda ve engel teşkil etmeyecek biçimde yerleştirilmiştir. Zemin kaplamaları net görünmese de çocuk ekipmanları sağlam, açık görüşe sahip alanlarda ve güvenlik açısından olumludur. F20 gibi alanlarda spor sahalarının çevresi tel örgüyle çevrilidir ve düz alanlarda konumlandırılmıştır. Yaşlı bireyler veya çocuklu aileler için uygun gölgelik alanlar sunmaktadır.
	Yürüyüş Yolları (Var)	
	Aydınlatma Elemanları (Var)	
	Çöp Kutuları (Var)	
	Çocuk Oyun Alanları (Var)	
	Spor Alanları (Var)	
	Pergola/Kameriye (Var)	
Su Ögeleri (Var)		
Ekolojik ve Sürdürülebilir Unsurlar (BLM, 2016; Irmak & Yılmaz, 2010; Uzun & Müderrisoğlu, 2011).	Geri Dönüşüm Üniteleri (Yok)	Güneş enerjisi kullanımı sistemi bulunmaktadır. Ancak diğer unsurlar bulunmadığı için uzun vadeli enerji güvenliği açısından eksiktir.
	Doğal Habitat Alanları (Yok)	
	Yağmur Suyu Toplama Alanı (Yok)	
	Yenilenebilir Enerji (Güneş Paneli vb.) (Var)	

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Doğa ile insan arasındaki dengeli ilişki, peyzaj ve peyzajı oluşturan unsurlar tanımlanarak daha açık bir şekilde ortaya konabilir. Bu amaçla bazı analizler ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Peyzajların tanımlanmasında ve potansiyellerinin ortaya çıkarılmasında kullanılan yöntemlerden biri de görsel kalite analizidir (Benliay & Soydan, 2015; Benliay & Altuntaş, 2019). Kalın (2004) göre; bir çevre için görsel kalite, genellikle çevresel/ekolojik, sosyo-kültürel ve psikolojik faktörleri içeren geniş kapsamda tanımlandığından, oldukça algısal ve nesnel doğaya sahiptir ve bu özelliğiyle belki de çevrenin, analiz edilmesi ve ölçülmesi en zor olgularından biridir. Bu bağlamda, özellikle kentsel açık yeşil alanlarda görsel kalite analizleri, alanın estetik ve işlevsel değerlerinin belirlenmesinde önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Kentsel açık yeşil alanlar sadece bir rekreasyon alanı olmayıp kent kimliği ve karakterine de katkı sağlamaktadır. Modern dünyanın turizm talepleri arasında, kentlerin sahip olduğu turizm çeşitliliğinin yanı sıra, birim zamanda geçirilen sürenin ne derece etkin ve nitelikli olduğu kentin tercih edilebilirliği üzerinde etkilidir (Yalçınkaya vd., 2018). Buluşma, rahatlama, insan ve doğa arasındaki uyumu teşvik etme ve yeniden yaratma yerleri olarak hizmet ederek buldukları bölge sakinleri arasında sosyal uyumu da teşvik ederler (Abdallah & Tülek, 2024). Bu çalışmada, Hadım Baba Parkı örneği üzerinden yürütülen görsel kalite değerlendirmesiyle, parkın estetik, işlevsel ve ekolojik boyutları incelenmiştir. Fiziksel gözleme dayanan bu değerlendirme, kullanıcı görüşü içermemekle birlikte, yapısal ve bitkisel peyzaj öğeleri ile sürdürülebilirlik unsurlarının mevcut durumunu ortaya koyarak alana özgü güçlü ve zayıf yönleri belirlemiştir. Elde edilen bu bulgular, yalnızca mevcut durumun değerlendirilmesiyle sınırlı kalmayıp, gelecekte yapılacak kentsel yeşil alan planlamaları için de önemli ipuçları sunmaktadır.

Bölgenin hızlı gelişmesi, nüfus artışı ve buna bağlı olarak konut ve yeşil alan ihtiyacının artması ile yapılması planlanan parklar ise bölgenin nüfus yapısına uygun olmalı gereksinimler doğru karar verilip planlanmalı, ulaşılabilirlik ile ilişkilendirilerek yer seçimi ve bitki seçimi de bölge iklimine uygun olmalıdır. Ayrıca mahallenin idari sınırlar ile tanımlanmış alanı içerisinde muhtemel talebi karşılayacak şekilde konumlandırılmalıdır. Bir mahalle parkında bulunması beklenen peyzaj öğelerine karar verilirken mahallenin kullanıcı profili dikkate alınarak; parkın estetik, işlevsel ve ekolojik açıdan dengeli olmasına özen gösterilmelidir. Bu tür küçük ölçekli kamusal alanlarda hem çocuklar, gençler, yetişkinler hem de yaşlı bireylerin ihtiyaçları gözetilerek planlama ve tasarım kararları alınmalıdır. Bu tür alanların kent yaşamına sağladığı çok yönlü katkıların sürdürülebilir olabilmesi, planlama sürecinde fiziksel, sosyal ve ekolojik gereksinimlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Mahalle parklarının planlanması ve tasarımı; peyzaj planlama, tasarım, onarım, koruma, uygulama, bakım ve yönetim süreçlerini kapsadığı için koordineli bir şekilde yürütülmelidir. Mahalle parklarının tercih edilmesinde yeşil alan büyüklüğü, donatı elemanlarının temiz ve kullanışlı olması, düzenli bakım ve budama yapılması, farklı yaş

gruplarına hitap eden aktiviteler sunması, kolay ulaşılabilir ve güvenilir olması önemli etkenlerdir. Ancak tüm bu fiziksel ve işlevsel özelliklerin yanı sıra, sahip oldukları peyzajın görsel kalitesinin de sistematik olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Peyzaj biriminin görsel kalitesinin değerlendirilmesi; var olan peyzaj yapısının neler olduğunun saptanması, o alandaki peyzajı oluşturan elemanların ve bileşenlerin sahip oldukları potansiyelleri anlama ve gerekli önlemleri alma açısından önemlidir. Bu çerçevede araştırma alanı olarak seçilen Hadım Baba Parkı için görsel kalite değerlendirme kriterleri; çeşitlilik, uyum ve denge, odak noktası ve vurgu, görsel süreklilik, bakım ve temizlik, güvenlik ve erişilebilirlik olarak belirlenmiştir. Bu belirlemelerin ardından bitkisel peyzaj öğeleri, yapısal peyzaj öğeleri, ekolojik ve sürdürülebilir unsurlar belirlenerek gerçekleştirilen yorumlar alanda çekilen fotoğraflar üzerinden ve saha ziyaretlerinden elde edilen notlardan yararlanılarak yapılmıştır. Bu kapsamda ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- **Çeşitlilik kriteri açısından;** bitkisel öğelerin fazla çeşitlilik göstermediği genel anlamda bitkiler olarak park alanında *Salix babylonica*, *Tilia sp.*, *Platanus orientalis*, *Ulmus sp.*, *Cupressus arizonica glauca*, *Cupressocyparis leylandii*, *Pinus maritima*, *Ailanthus altissima*, *Wisteria sinensis*, *Euonymus sp.*, *Rosa sp.*, *Parthenocissus quinquefolia*, türlerinin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yapısal öğelerin çeşitliliği ve yürüyüş, oturma, spor vb. aktiviteler için sağlama açısından zengindir. Ekolojik ve sürdürülebilir peyzaj öğeleri olarak güneş panellerinin kullanımı dışında çeşitlilik düşüktür.

- **Uyum ve denge kriteri açısından;** ağaç ve çim alanlar uyumlu olmakla beraber renk ve katman eksikliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Yapısal öğeler doku ve biçim olarak çoğunlukla uyumlu; malzeme ve renk bütünlüğü bazı alanlarda eksiktir. Sürdürülebilirlik öğeleri eksik olduğundan çevreyle uyumu zayıflatmaktadır.

- **Odak noktası ve vurgu;** kapsamında görsel odak oluşturacak materyaller eksiktir. Oyun öğelerinde daha fazla vurgu etkisi görülmekle birlikte ekolojik vurgu unsuru da bulunmamaktadır.

- **Görsel süreklilik kriteri;** bitkisel öğelerde çim alanlar sayesinde temel zemin sürekliliği sağlanmaktadır. Yapısal alanlarda yollar ve dere hattı başarılı, aydınlatma elemanları, çöp kutuları ve çocuk oyun alanları arasında görsel bağ zayıftır. Ekolojik unsurlarda ise görsel sürekliliğe katkı sağlayacak hiçbir ekolojik öğe bulunmamaktadır. Bakım ve temizlik kriteri; ağaç ve çim alanlar bakımlı ve temiz görünmektedir. Çocuk oyun alanları ve yollar iyi durumda iken çöp kutuları ve banklar bakım gerektirmektedir. Ekolojik öğeler güneş paneli dışında alanda bulunmadığı için bakım ve temizliklerinden söz edilemez.

- **Güvenlik ve erişilebilirlik kapsamında;** alan erişilebilirliği yüksek ve güvenlik unsurları birçok noktada sağlanmış durumdadır. 7/24 güvenlik kameraları ile kayıt sistemi mevcut olup Arnavutköy Belediyesi internet sitesinden de park online olarak izlenebilmektedir. Ancak bazı kritik alanlarda (örneğin su kenarları) daha fazla güvenlik önlemi alınması önerilebilir. Ekolojik uyum ve erişilebilir tasarım arasındaki denge büyük ölçüde korunmuştur. Park alanına parkın farklı noktalarından giriş noktaları mevcuttur. Görsel anlamda güvenlik yeterince bulunmaktadır. Aydınlatma (gece gözlem notlarına göre), zemin kalitesi ve rampa ihtiyacı park alanı genelinde olumlu bir şekilde çözümlenmiştir. Sürdürülebilir öğeler güvenlik açısından değerlendirmede zayıf kalmakla birlikte, erişilebilirlik açısından park alanının geneli erişilebilir olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu değerlendirme sonuçları, mevcut olumlu yönlerin korunması ve eksik kalan unsurların geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Mahalle parklarında donatı elemanları ve alan kullanımlarının daha çok eğitici, öğretici ve üretici beceriler kazandırması hedeflenen öğeler içermesi hem Hadım Baba Parkı özelinde hem de bölgede yapılması planlanan diğer parklarda gerekliliktir. Mevsimsel geçişleri daha iyi hissettirebilmek adına farklı renkleri içeren çiçek adalarının oluşturulması park genelinde daha canlı bir alan yaratacaktır. Ayrıca kuş evleri gibi farklı öğelerin yerleştirilmesi de alana duyuşsal ve görsel fonksiyon kazandıracaktır. Alan geneline geri dönüşüm kutuları yerleştirmek ve bunların homojen dağılımını sağlamak gerekmektedir.

Görsel kalite analizi kapsamında görsel kalite unsurların eksikliği yalnızca görsel ve fiziksel gözlem düzeyinde ele alınmış olup, bu eksikliğin nedenlerine ilişkin daha derinlemesine bir analiz yapılmamıştır. Ancak mahalle parkı niteliği taşıyan Hadım Baba Parkı'nın henüz tasarım aşamasında ekolojik özelliklerin göz ardı edilmesinin sebepleri, yerel yönetimlerin altyapı ve bakım bütçelerindeki sınırlılıklar, mahalle parklarında kullanıcı taleplerinin genellikle estetik ve rekreasyon odaklı olması şeklinde sıralanabilir. Çözüm önerileri ise parka atıkların ayrıştırılması için üniteler yerleştirme, kuş evleri konularak doğal yaşamın sürdürülebilirliğine katkıda bulunma, yağmur sularının yönetimi için daha geçirgen zeminler tercih etme ve tasarım aşamasında belediyelerin tasarımcılardan sürdürülebilir tasarım yaklaşımı ile mahalle parklarının tasarlanması konusunda ısrarcı olmaları şeklinde örneklendirilebilir.

Gerçekleştirilen görsel kalite değerlendirmesi, kullanıcı görüşlerine başvurulmaksızın, araştırmacı tarafından farklı zaman dilimlerinde yapılan tekrarlı saha gözlemlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, daha kapsamlı ve çok boyutlu analizlere zemin hazırlayacak bir ön araştırma niteliğinde kurgulanmıştır. Peyzaj mimarlığı alanında görsel kalite değerlendirmeleri genellikle üç temel yaklaşım çerçevesinde ele alınmaktadır: fiziksel, psikolojik ve psikofiziksel. Literatürde en yaygın kullanılan yöntem olan psikofiziksel yaklaşım, kullanıcı ve uzman değerlendirmelerini bir araya getirerek daha dengeli ve güvenilir sonuçlar elde edilmesini amaçlamaktadır. Bu araştırmada ise yalnızca fiziksel gözleme dayalı bir yöntem tercih edilmiştir. Her ne kadar bu yaklaşım değerlendirmeye kullanıcı perspektifini doğrudan dahil etmese de yapısal, bitkisel ve ekolojik peyzaj öğelerinin görsel etkilerini ortaya koyarak parkın mevcut durumuna ilişkin önemli veriler sunmayı hedefleyen keşif odaklı bir çerçeve sağlamaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, farklı kullanıcı gruplarının katılımıyla desteklenecek psiko-fiziksel yöntemlerin uygulanmasının, elde edilecek bulguların geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar bu çalışmada herhangi çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasına gerek olmayan bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Destek Beyanı: Çalışma herhangi bir kurum veya kuruluştan destek almamıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Fadime Altinkaya: Kavramsallaştırma (ana), metodoloji (ana), yazma – orijinal taslak (ana), yazma – gözden geçirme & düzenleme (ana).

TEŞEKKÜR

Bu makalede, özet metnin çevirisi ve dil kontrolü amacıyla OpenAI ChatGPT (GPT-4o, Mayıs–Ağustos 2025 döneminde erişilmiştir) aracı kullanılmıştır.

KAYNAKLAR

- Abdallah, M. B. & Tülek, B. (2024). Devlet Bahçeli Millet Bahçesi'nin peyzaj tasarım kriterleri açısından değerlendirilmesi. *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 9(3), 423–450. <https://doi.org/10.26835/my.1522541>.
- Acar, C. & Sakıcı, Ç. (2006). Assessing landscape perception of urban rocky habitats. *Building and Environment*, 43, 1153-1170. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2006.02.026>.
- Ak, M. K. (2010). Akçakoca kıyı bandı örneğinde görsel kalitenin belirlenmesi ve değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Aktaş, D. & Kiper, T. (2016). Tekirdağ kenti Çorlu ilçesi parklarının mevcut durum analizi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13(3), 81–99.
- Aşur, F. (2019). Van kenti dönüşen peyzaj örneğinde İpekyolu ve Milli Egemenlik parklarının mevcut durum analizleri. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 6(3), 566–578. <https://doi.org/10.30910/turkjans.595390>.
- Aşur, F. & Alphan, H. (2018). Görsel peyzaj kalite değerlendirmesi ve alan kullanım planlamasına olan etkileri. *YYÜ Tarım Bilimleri Dergisi (Yyu J Agr Sci)*, 28(1), 117–125.
- Benliay, A. & Soydan, O. (2015). Aspendos-Sillyon-Perge bisiklet güzergahı örneğinde peyzaj görsel kalitesi ve peyzaj özelliklerinin değerlendirilmesi. *Artium*, 3(1), 48-64.

- Benliay, A. & Altuntaş, A. (2019). Visual landscape assessment with the use of cloud vision api: Antalya case. *Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 07-14.
- Beyli, K. N. & Yeşil, M. (2019). Mahalle parkları özelinde kalite kriterleri ile kullanım potansiyeli arasındaki ilişkinin irdelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 485-497.
- BLM, (2016). U.S. Department of the Interior Bureau of Land Management. Visual Resource Management, <https://blmwyomingvisual.anl.gov/vr-mgmt/> adresinden 01.08.2025'te alınmıştır.
- Boyacı, E. (2010). Ülkemizde kent parkı işlevlerini belirleyen etmenler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşaner, M., Kiper, T. & Korkut, A. (2014). Mahalle parklarının peyzaj tasarım ve kullanım kriterleri açısından irdelenmesi, İstanbul-Şişli örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 11(3), 1-18.
- Çakıcı, I. (2007). Peyzaj planlama çalışmalarında görsel peyzaj değerlendirmesine yönelik bir yöntem araştırması. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Daniel, T. C. (2001). Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 54(1-4), 267-281. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(01\)00141-4](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(01)00141-4)
- Demir, Z., Kırık, P. A. & Önem, H. (2015). Kentsel yeşil alanların Düzce Akçakoca örneğinde ulaşılabilirlik bakımından irdelenmesi. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 3(1), 272-282.
- Gökçer, E. & Bilgili, B. C. (2014). Bartın ili örneğinde yeşil alanların ulaşılabilirliğinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 15, 140-147.
- Gül, A. & Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A*, 2, 27-48.
- Güngör, S. & Arslan, M. (2004). Turizm ve rekreasyon stratejileri için SWOT analizi, görsel kalite değerlendirmesi, turizm tesislerinin beğenilirliği ve turizm tesisleri durum analizi uygulaması: Beyşehir ilçesi örneği. *S.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18(33), 68 - 72.
- Haq, S. M. A. (2011). Urban green spaces and an integrative approach to sustainable environment. *Journal of Environmental Protection*, 2(5), 601-608.
- Hüsam, A., Öztürk, S. & Dönmez, Y. (2021). Parkların peyzaj mimarlığı açısından incelenmesi: Karabük kent merkezi örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(2), 320-338.
- Irmak, M. A. & Yılmaz, H. (2010). Farklı peyzaj karakter alanlarına göre doğal ve kültürel kaynak değerlerinin görsel analizi: Erzurum Örneği. *GOÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 27(2), 45-55.
- Kalın, A. (2004). Çevre tercih ve değerlendirmesinde görsel kalitenin belirlenmesi ve geliştirilmesi: Trabzon sahil bandı örneği. Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon.
- Kasap, S. & Kara, B. (2020). Kentsel kamusal mekanların kullanılabilirliği üzerine bir araştırma: Aydın-Tataristan Bugulma Parkı, Türkiye. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 227-233. <https://doi.org/10.25308/aduziraat.727871>
- Kil, G. R. & Daniel, H. C. (2000). Scenic landscape assessment: the effects of land management jurisdiction on public perception of scenic beauty. *Landscape and Urban Planning*, 49, 1-13.
- Loures, L., Santos, R. & Panagopoulos, T. (2007). Urban parks and sustainable development: The case study of Partimão city, Portugal. İçinde A. Hatzopoulou, M. D. C. Antunes, N. Markatos, A. Stamou, J. Beltrão, T.

- Panagopoulos, C. Helmis & E. Stamatou (Eds.), *Proceedings of the 3rd IASME/WSEAS International Conference on Energy, Environment, Ecosystems & Sustainable Development*, (pp. 127-131). Agios Nikolaos, Greece: WSEAS Press.
- Olgun, R. (2022). Evaluation of the visual landscape quality of parks: The case of Serik/Antalya. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 10(2), 3036–3044. <https://doi.org/10.24925/turjaf.v10isp2.3036-3044.5766>
- Olgun, T. (2023). Ankara İli Aluçdağı Tabiat Parkı, Çamkoru Tabiat Parkı ve Şahinler Tabiat Parkı görsel kalite analizi ve değerlendirmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ordu.
- Önder, S. & Polat, A. T. (2004). Konya ili Karapınar ilçesi'nin ekoturizm yönünden görsel kalite değerlendirmesi ve SWOT analizi. *Selcuk Journal Of Agriculture and Food Sciences*, 18(33), 80- 86.
- Ören, Ö. (2015). Kent parklarının engelli standartları açısından değerlendirilmesi (Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkları-Denizli). Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Denizli.
- Özgeriş, M. & Karahan, F. (2015). Rekreatif tesislerde görsel kalite değerlendirmesi üzerine bir araştırma: Tortum ve Uzundere (Erzurum) örneği. *Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 16(1), 40-49.
- Polat, A. T. (2015). Visual quality assessment in landscape architecture. İçinde J. Rotschedl & K. Cermakova (Eds.), *Proceedings of the 19th International Academic Conference*, (pp.637-648), Florence, Italy: International Institute of Social and Economic Sciences.
- Polat, Z., Köşe, H. & Hayalioğlu, B. A. (2022). Türkiye’de görsel kalite analizi yönteminin peyzaj araştırmalarına yansımaları. *Kent Akademisi Dergisi*, 15(2), 409–438.
- Smardon, R. C. (1988). Visual impact assessment for island and coastal environments. *Impact Assessment*, 6(1), 5-24. <https://doi.org/10.1080/07349165.1988.9725619>.
- Surat, H. (2017). Kent parklarının görsel peyzaj algısının peyzaj mimarlığı öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1),70-80. <https://doi.org/10.24011/barofd.295860>
- Şenik, B. & Uzun, O. (2021). Açık yeşil alan sistemi planlanma ve tasarım süreçlerinde millet bahçelerinin rolü. *Planlama*, 31(3), 378–392. <https://doi.org/10.14744/planlama.2021.36043>
- Şişman, E. E. & Gültürk, P. (2014). Tekirdağ kent merkezinde bulunan parkların mevcut durumunun belirlenmesi ve öneri bir peyzaj projesinin hazırlanması. *Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 98–109.
- Timur, Ö. B. (2021). Ilgaz Devrez alt havzasının karşılaştırmalı görsel kalite analizi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 7(41), 273-283. <http://dx.doi.org/10.31576/smryj.797>
- URL-1. <https://www.mevzuat.gov.tr/> adresinden 11.06.2025 tarihinde alınmıştır.
- URL-2. [Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü](#) adresinden 18.06.2025 tarihinde alınmıştır.
- URL-3. <https://www.arnavutkoy.bel.tr/arnavutkoy-icerik/arnavutkoy> adresinden 09.04.2025 tarihinde alınmıştır.
- URL-4. <https://earth.google.com> adresinden 15.05.2025 tarihinde alınmıştır.
- Uzun, O. & Müderrisoğlu, H. (2011). Visual landscape quality in landscape planning: examples of Kars and Ardahan cities in Turkey. *African Journal of Agricultural Research*, 6(6), 1627-1638.

- Yalçınkaya, N. M. (2021). Peyzaj mimarlığı bölümü öğrencilerinin iç mekan bitkileri dersi kapsamında ilgi ve performans düzeylerinin değerlendirilmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 10(3), 1205-1219, <https://doi.org/10.17798/bitlisfen.960598>.
- Yalçınkaya, N. M. (2022). Türkiye'nin ekorekreasyon tutumunun üst ölçekli politika belgeleri kapsamında değerlendirilmesi. İçinde S. Soyluk, B. Gökçe & A. Çakıroğlu (Eds.), *Proceedings of the Future Trends in Leisure & Recreation Congress (FTLRC 2022)*. Ankara, Türkiye: Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Yalçınkaya, N. M., Say, N. & Tokgöz, G. (2018). Kent içi turizm destinasyonlarına ulaşılabilirliğin değerlendirilmesi: Adana Örneği. İçinde C. Saçlı & T. Dereli (Eds.), *Proceedings of the III. Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu "Turizmde Teknoloji ve İnovasyon"*, (pp.1497-1505), İskenderun: İskenderun Teknik Üniversitesi.